

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

ΓΑΛΗΝΟΥ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΔΙΑΛΕΚΤΙΚΗ.

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΓΑΛΗΝΟΥ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΔΙΑΛΕΚΤΙΚΗ.

[Τῶν ὄντων τὰ μὲν αἰσθήσει καὶ νοήσει γινώ]σκομεν
ἅπαντες ἄνθρωποι, τὰ δὲ νοήσει μόνη· καὶ ταῦτα (Α)

[δὲ ἀπλῶς, ἄνευ τινὸς ἀποδείξεως· τὰ δὲ μή]τε αἰ-
σθήσει, μήτε νοήσει γινωσκόμενα, δι' ἀποδείξεως

[γινώσκεισθαι πέφυκε· καὶ ταύτης μὲν τριγε] ἐκ προε-
γνωσμένων εἶναι τὴν εὕρεσιν, οὐ μὴν ἀπλῶς γ' οὕτως,

[οὐδὲ ἐκ τῶν μὴ προσηκόντων αὐτοῖς καὶ ἄλλοτρίων],
ἄλλ' ἐκ τῶν οἰκείων ἀποδειχθησομένην· ἐπειδὴ καὶ ἐκ λόγου

[τῶν ὁμολογηθέντων εἶναι ταύτην δέον, καὶ ἀνα]γκα-
σθησόμενον τὸν λόγον τοῦτον ὑπὲρ ἐκάστου τῶν ἀπο-

[δεικνυμένων, διὰ γε τὰ ὁμολογηθέντα ἤδη·] οἶον, εἰ
οὕτως ἔτυχεν ἔνεκα [λόγου·] ὁμολογήσωμεν ἴσον εἶναι

[Θέωνα τῷ Φίλωνι, καὶ Φίλωνα αὐτὸν ἴσον εἶναι] τῷ
αὐτῷ Δίῳ· συμβήσεται γὰρ ἐκ τούτων ἴσον εἶναι

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

Ε.Υ.Δ. της Ι.Υ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

[ἐκάτερον θατέρω, καὶ ἀλλήλοις, διὰ τὸ ἀξίωμα] τὰ ταύτῳ ἴσα καὶ ἀλλήλοις ὑπάρχειν ἴσα· καὶ τοίνυν ἢ ἀπό-

[δειξις ἐκ τριῶν, δυοῖν δ' ὁμολογημένοι πεπέραν]ται· πρώτου μὲν τοῦ πρώτου ρηθέντος, ὅπερ ἦν, ἴσός ἐστι

[Θέων τῷ Φίλωνι, δευτέρου δὲ μετ' αὐτὸ] Δίωνι Φίλων ἐστὶν ἴσος· καὶ τρίτου πρὸς τούτοις, τὰ

[τοῦ ἀξιώματος, τὰ ταύτῳ ἴσα καὶ ἀλλήλοις εἶναι ἴ]σα. Περαιθῆσεται δὲ ἐξ αὐτῶν, ἴσον εἶναι Θεώνα

[τῷ Δίωνι· Καὶ τοῦτ' αὐτὸ ἐστὶ τὸ λεγόμε]νον Συμ- πέρασμα. Λῆμμα δὲ, ἐξ ὧν ληφθέντων

[πρόεισι τὸ ἀποδεικνύμενον· καὶ γὰρ] ὁμολογηθέντων τινῶν ἐπιφέρεται τι συμπέρασμα,

[ὅπερ περαίνει τὴν ἀπόδειξιν· ἐστὶ δὲ τοῦτ'] αὐτὸ καὶ Συλλογισμός· καὶ μὲν δὴ καὶ τὸ συμπέρασμα

[ἐκ προτάσεων συλλελογισμένων, περὶ ὧν οὐκ ἄν τις ἀπ]ορήσειεν.

ΠΕΡΙ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ.

[Ὅτε δὲ βουλόμενοι ἀποδεικνύειν, προτει]νόμεθά τι περὶ τῆς τῶν ὄντων φύσεως, ὀνομαζέσθω πρότασις (B)·

[οὕτω δὲ καὶ τοῖς πάλαι διαλεκτικοῖς] ἔθος ἦν καλεῖν.

ΠΕΡΙ ΑΞΙΩΜΑΤΟΣ.

[Ὅτε δὲ σαφῆς τίς ἐστὶ καὶ οἴκοθεν] πιστὸς λόγος, ἀξίωμα κεκλήκασιν, ὡς (Γ)

τὰ τῷ αὐτῷ [ἴσα, καὶ ἀλλήλοις ἐστὶν ἴσα.]

ΠΕΡΙ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ.

[Ἐνιοὶ μὲν τὰς λεγομένας προτάσεις, καθάπερ καὶ τοὺς πισ]τοὺς λόγους ἀξιώματα προσαγορεύουσιν· οὐ διενεχθησοίμεθα δ' ἂν, τούτων τὰς θέσεις οὕτως ἀκούειν λεγόντων (Δ), ὡς ἐκεῖνοι βούλονται, λέγομεν δ' αὐτοὶ περὶ κατηγορικῶν προτάσεων· τούτων οὖν ἔνιαι μὲν ὑπὲρ ἀπλῆς ὑπάρξεως ἀποφαίνονται, καθάπερ ὁποῖαι (Ι).

εἴπερ πρόνοιά ἐστιν·

ἵπποκένταυρος οὐκ ἔστιν αἴνιγμα·

ἢ καθάπερ αἰ τοιαίδε·

ὁ ἀήρ σῶμά ἐστιν·

ὁ ἀήρ οὐκ ἔστι σῶμα·

ὑπὲρ δὲ τοῦ μεγέθους,

ὁ ἥλιος οὐκ ἔστι ποδιαῖος·

ἔνιαι δὲ ὑπὲρ τῆς ποιότητος,

ὁ ἥλιος οὐκ ἔστι θερμός·

ἔνιαι δὲ ὑπὲρ τοῦ πρὸς τι,

μείζων ὁ ἥλιος τῆς σελήνης,

(1) Ἐγράφετο, ὁποῖοι.

ἔνιαι δὲ ὑπὲρ τοῦ πότε,

κατὰ τὰ Πελοποννησιακὰ γέγονεν ὁ
Ἴπποκράτης·

ἔνιαι δὲ ὑπὲρ τοῦ ποῦ,

δεύτερος ἀπὸ γῆς ἐστὶν ὁ ἥλιος·

οὐκ ἔστι δεύτερος ἀπὸ γῆς ὁ ἥλιος·

τινὲς δὲ ὑπὲρ τοῦ κεῖσθαι·

καθήμενόν ἐστι τὸ τοῦ Διὸς ἐν Ὀλυμ-
πιάσιν ἄγαλμα·

δέδεταί τὸ τοῦ Διὸς ἄγαλμα·

τινὲς δὲ ὑπὲρ τοῦ ποιεῖν,

θερμαίνει τὸ ρόδιον,

οὐ θερμαίνει τὸ ρόδιον·

ἔνιαι δὲ περὶ τοῦ πάσχειν·

θερμαίνεσθαι πεφύκαμεν ὑπὸ τοῦ ροδίνου,

οὐ θερμαίνεσθαι πεφύκαμεν ὑπὸ τοῦ
ροδίνου·

τὰς τοιαύτας οὖν προτάσεις ἀπάσας κατηγορικὰς ὀνο-
μάζομεν, ἔνεκα σαφοῦς τε ἅμα καὶ συντόμου διδασκαλίας·
τὰ μέρη δὲ ἐξ ὧν σύγκεινται καλοῦμεν ὄρους.

ΠΕΡΙ ΟΡΩΝ

ΠΩΣ ΔΕΙ ΔΙΑΙΡΕΙΝ ΟΡΟΥΣ.

Ἐπόμενοι τοῖς ἐν τῇ παλαιᾷ συνηθείᾳ· οἷον ἐν τῇ,

Δίων Περιπατεῖ·

τόν τε Δίωνα, καὶ τὸ Περιπατεῖν, ὑποκείμενον μὲν ὄρον τὸν Δίωνα, κατηγορούμενον δὲ, τὸ περιπατεῖν λαμβάνομεν· Ὄταν μὲν οὖν ἐξ ὀνόματος ἢ καὶ ῥήματος ἢ Πρότασις, οὕτω χρῆ, διαιρεῖν τοὺς ὄρους· ὅταν δὲ ἐξ ὀνομάτων καὶ ῥήματος, οἷον (E),

Δίω^ν ἄνθρωπός ἐστιν,

ὑποκεῖσθαι μὲν ἐροῦμεν τὸν Δίωνα, κατηγορεῖσθαι δὲ, τὸν ἄνθρωπον, ἐξωθεν δὲ προσκατηγορεῖσθαι Ἐπί ῥήμα*, τὴν κοινωνίαν τῶν ὄρων ἐνδεικνύμενον. Ὄταν μὲν οὖν ἐπὶ Δίω^νός τι κατηγορῶμεν, οὐκ ἐγχωρεῖ λέγειν, οὔτε πᾶς, οὔτε τις, ὅταν δ' ἐφ' ἑτέρου πράγματος, ὃ τέμνεσθαι δύναται καθάπερ ἐπ' ἀνθρώπου καὶ δένδρου, διωρίσθαι χρῆ κατὰ τὸν λόγον, εἴτε παντὸς αὐτοῦ κατηγορεῖται τὸ κατηγορούμενον, εἴτε τινός· ὡσαύτως δὲ καὶ εἰ παντὸς ἢ τινός ἀποφάσκειται. Καὶ τοίνυν αἱ προτάσεις, αἱ μὲν ἅμα τῷ πᾶς λεγόμεναι, καθόλου καταφατικά καλεῖσθωσαν (Γ'), ὡς ἂν εἰ εἴποιμεν,

πᾶς ἄνθρωπος ζῶόν ἐστι·

Πᾶσα Πλάτανος δένδρον ἐστίν·

Αἱ δὲ ἀποφάσεις, παντὸς τοῦ γένους κατηγορούμεναι,
 Ἀποφατικαὶ τε καὶ Στερητικαὶ καθόλου προσαγο-
 ρευέσθωσαν· ὡς ὅταν εἴπωμεν,

οὐδεὶς ἄνθρωπος γραπτός ἐστιν·

Ὅσαι δὲ οὔτε κατηγοροῦσιν οὔτε ἀποφάσκουσιν ὅλου τοῦ
 γένους, ἐν μέρει καλείσθωσαν, ὡς ἐπὶ μέρους, Κατα-
 φατικὴ μὲν ἢ τοιαύτη·

τίς ἄνθρωπος ζῶον·

Ἀποφατικὴ δὲ ἢ τοιάδε,

τίς ἄνθρωπος οὐκ ἔστι ζῶον·

Ἴσον δὲ δυναμένη τῇ τελευταία προτάσει τῇ τοιαύδε,

οὐ πᾶς ἄνθρωπος ζῶόν ἐστιν.

Ἀποφατικὴν ἐν μέρει καὶ ταύτην ὀνομάζομεν. Ὅταν
 δὲ οὐσίας ὠρισμένης, οὐ κατὰ τὸ εἶδος μόνον, ἀλλὰ καὶ
 κατὰ τὸν ἀριθμὸν κατηγορῶμέν τι, τότε οὐκ ἐγχωρεῖ
 λέγειν, οὐδὲ τὸ, πᾶς, οὐδὲ τὸ, τίς, οὐδὲ τὸ, οὐ πᾶς,
 οὐδὲ τὸ οὐδεὶς· ἐν γοῦν τῇ,

Δίων ἄνθρωπός ἐστιν,

οὐδὲν τῶν εἰρημένων οἶόν τε προσεῖναι.

Γένος ἄλλο Προτάσεων ἐστίν, ἐν αἷς τὴν ἀπόφασιν οὐ περὶ τῆς ὑπάρξεως ποιούμεθα τῶν πραγμάτων, ἀλλὰ περὶ τοῦ, τίνος ὄντος, τί ἐστίν· καὶ τίνος οὐκ ὄντος, τί ἐστίν· ὑποθετικαὶ οὖν ὀνομαζέσθωσαν αἱ τοιαῦται Προτάσεις· Αἱ μὲν, ὅταν τινὸς ἐτέρου ὄντος, ἐξ ἀνάγκης εἶναι λέγωσι τὴν κατὰ συνέχειαν· αἱ δὲ, ὅταν ἦτοι μὴ ὄντος εἶναι, ἢ μὴ ὄντος μὴ εἶναι, Διαιρετικαὶ· λέγειν δὲ εἶναι, ἢ ὑπάρχειν οὐδὲν διαφέρει παρὰ τοῖς ἄλλοις ἐν ὄν (1) ἅπασιν, τοῖς τε νῦν καὶ τοῖς παλαιοῖς, ὥσπερ οὐδὲ τὸ ὑφ' ἐστηκέναι· παρὰ τοῖς νῦν γὰρ καὶ τοῦτο κατὰ τῆς αὐτῆς ἐννοίας λέγεται (2). Ἐπὶ δὲ τῶν αἰσθητῶν πραγμάτων ἔχομεν μνήμας, ὅταν μὲν κινήσεις ταύτας ποιησώμεθα, καθάπερ εἰ τύχοι, ἐπ' Ἀθηναίων, ὀνομαζέσθω τοῦτο ἡμῖν νόησις· ὅταν δὲ ἡσυχάζουσαι τύχωσιν, ἐννοιαὶ· τοιαῦται δ' εἰσὶ καὶ ἄλλαι, οὐκ ἐκ μνήμας τῶν αἰσθήσεων, ἀλλ' ἔμφυτοι (3) πᾶσιν ὑπάρχουσαι· καλοῦσι δὲ αὐτὰς οἱ παλαιοὶ τῶν φιλοσόφων, ὅταν ἐρμηνεύωνται διὰ φωνῆς, ἀξίωμα.

Πολλάκις μέντοι, καὶ τὴν ἐννοϊαν νόησιν ὀνομάζουσιν οἱ Ἕλληνες, μάλιστα μὲν οὖν, ἐπειδὴν ὑπάρχον τι πιστεύηται δι' ἕτερον ὑπάρχειν ἢ κατὰ τὴν συνέχειαν, ὑποθετικῇ

(1) Ἀντὶ τοῦ ἐν ὄν, ἐγράφετο ἵνα ἐν τῷ ἀντιγράφῳ.

(2) Ἐγράφετο, λέγουσιν.

πρὸς τῶν παλαιῶν φιλοσόφων ὀνομάζεται πρότασις· ἤδη δὲ μέντοι καὶ ἐπειδὴν, διότι μή ἐστι τόδε, εἶναι τόδε νοῶμεν, οἶον,

νύξ οὐκ ἔστιν ἡμέραν εἶναι·

Μάλιστα μὲν οὖν ὀνομάζουσι τὴν τοιαύτην πρότασιν Διαιρετικὴν (H)· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ διαζευγμένον ἀξίωμα τισὶ τῶν νεωτέρων φιλοσόφων ὀνομάζεται· καθάπερ γε καὶ συνημμένον τὸ ἕτερον εἶδος τῆς Προτάσεως, τῶν ὑποθετικῶν, ἃς κατὰ συνέχειαν ἐλέγομεν γίνεσθαι· οἰκειοτάτη δὲ ἐστι λέξις, τὸ τὰ διεζευγμένα τοῖς ἀξιώμασιν, ἃς δηλονότι Διαιρετικὰς προτάσεις ἔφαμεν ὀνομάζεσθαι, διὰ τοῦ ἤτοι συνδέσμου· διαφέρει δὲ οὐδὲν, ἢ διὰ μιᾶς συλλαβῆς λέγειν, ἢ διὰ δυεῖν· ὅτι τοῖς συνημμένοις διὰ τοῦ εἰ, εἴπερ, ἐν καὶ οὗτοι σημαίνουσιν, ὡς ὀνομάζεσθαι, τὸν μὲν τοιοῦτον λόγον,

εἰ ἡμέρα ἐστίν, ὁ ἥλιος ὑπὲρ γῆν ἐστι,

Συνημμένον ἀξίωμα, κατὰ γε τοὺς νεωτέρους φιλοσόφους, κατὰ μέντοι τοὺς Παλαιούς, Πρότασιν ὑποθετικὴν κατὰ συνέχειαν· τοὺς δὲ γε τοιούτους,

ἤτοι ἡμέρα ἐστίν, ἢ νύξ ἐστίν,

Διεζευγμένον μὲν ἀξίωμα παρὰ τοῖς νεωτέροις φιλοσόφοις, Πρότασιν δὲ ὑποθετικὴν κατὰ διαίρεσιν

παρὰ τοῖς παλαιοῖς· ἴσον δὲ ἢ Διαιρετικὴ Πρότασις
δύναται τῷ τοιούτῳ λόγῳ,

εἰ μὴ ἡμέρα ἐστίν, νύξ ἐστίν,

ὄν ἐν σχήματι λέξεως, Συνημμένον λεγόμενον· Ὅσοι
μὲν ταῖς φωναῖς μόνον προσέχουσι, Συνημμένον ὀνο-
μάζουσιν, ὅσοι δὲ τῇ φύσει τῶν πραγμάτων διεζευ-
γμένον· Ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ τοιοῦτον εἶδος τῆς λέξεως,

εἰ μὴ νύξ ἐστίν, ἡμέρα ἐστὶ,

Διεζευγμένον ἐστὶν ἀξίωμα τῇ φύσει τῶν πραγμάτων
αὐτῇ, Συνημμένου δὲ ιδέαν ἔχει τῇ λέξει.

Ἡ μὲν οὖν τιαύτη φύσις τῶν πραγμάτων τελείαν ἐν-
δείκνυται τὴν μάχην, ἢ δὲ ἑτέρα τὴν ἔλλειπῆ, καθ' ἣν
οὐδέπω λέγομεν,

ἐν Ἀθήνησιν ἐστὶ Δίων,

οὐκ ἔστιν (Θ) ἰσθμοῖ Δίων·

ἢ γὰρ τοι μάχη κοινὸν μὲν ἔχει τὸ μὴ οὐχ ὑπάρχειν τὰ
μὴ συμμαχόμενα· διαφέρει γὰρ, τῷ τινὰ μὲν πρὸς τῷ μὴ
συνυπάρχειν, μηδὲ συναπόλλυσθαι δύνασθαι, τισὶ δὲ καὶ
τοῦθ' ὑπάρχειν· Ὄταν οὖν ἐν μόνον αὐτοῖς τὸ μὴ συνυπάρ-
χειν, ἔλλειπῆς ἐστὶν ἡ μάχη, ὅταν δὲ μὴ τοῦτο, τὸ [δὲ]
συναπόλλυσθαι, τελεία· τῶν γὰρ τοιούτων πραγμάτων,
ἀνάγκη δυοῖν θάτερον μὴ οὐκ εἶναι· διὸ καὶ Συλλογισμὸς

αὐτοῖς διττός, εἰ μὲν προσληφθεῖη τὸ, ἡμέραν εἶναι πε-
 ραινόμενον, τοῦ (I) μὴ εἶναι νύκτα· Προσληφθέν-
 τος (I) δὲ τοῦ μὴ εἶναι ἡμέραν, τοῦ νύκτα εἶναι·
 κατὰ δὲ τὴν ἔλλειπῆ μάχην ἐν μόνον προσλαμβανόντων,
 κατὰ δὲ τὴν τελείαν μάχην, ἀναγκαῖον θάτερον· ὁ δ' ἂν
 οὕτω προσλαμβάνης ἀξίωμα (IA), Πρόσληψις εἰκότως
 ὀνομάζεται· Ἐπὶ μὲν γῆς ἔλλειπουῖς μάχης ἐν ἔθει τοῖς
 Ἕλλησίν ἐστιν οὕτω λέγειν.

Ἀθήνησί τε καὶ ἰσθμοῖ Δίων·

ἐνδεικτικὴν δὲ ἔξει τὴν τοιαύτην φωνὴν, ὅσον γ' ἐκ τῆς
 ἔλλειπουῖς μάχης· εἰ δὲ ἐφ' ἑτέραν (2) λέγοιτο φωνὴν, μήτε
 ἀκολουθίαν ἔχει πρὸς ἄλληλα, μήτε μάχην ἀποφατικὴν,
 Συμπεπλεγμένον καλεῖται τὸ τοιοῦτον ἀξίωμα· καθά-
 περ ἐπὶ τοῦ,

Δίων Περιπατεῖ, καὶ Θεῶν διαλέγεται·

Ἐαυτὶ γὰρ οὔτε μάχην, οὔτ' ἀκολουθίαν ἔχοντα, κατὰ
 συμπλοκὴν ἐρμηνεύει. Διὸ κάπειδ' ἀποφάσκωμεν αὐτὰ,
 τὸν λόγον ἐκεῖνον, ἥτοι ἀποφατικὴν συμπλοκὴν, ἢ
 ἀποφατικὴν εἶναι συμπεπλεγμένην φήσομεν· οὐδὲν
 γὰρ πρὸς τὸ παρὸν διαφέρει, συμπεπλεγμένην λέγειν
 ἀποφατικὴν, ἢ συμπλοκὴν ἀποφατικὴν, ἔχοντος

(1) Ἐγράφετο, προληφθέντων.

(2) Ἐγράφετο, ἐτέρων.

γέ σου σκοπόν ἐν ἀπάσῃ λέξει, τὸ δηλῶσαι τοῖς πέλας, ὃ, τι περ' ἂν αὐτὸς ἐννοῆς.

Ἄλλ' οἱ περὶ Χρῦσιππον κἀνταῦθα τῇ λέξει μᾶλλον, ἢ τῷ πράγματι προσέχουσι τὸν νοῦν· καὶ ἅπαντα τὰ διὰ τῶν συμπλεκτικῶν κλλουμένων συνδέσμων συνιστάμενα, κἀν ἐκ μαχομένων, ἢ ἀκολουθῶν, Συμπεπλεγμένα καλοῦσιν· ἐν οἷς μὲν ἔγκειται τις ἀκρίβεια διδασκαλίας, ἀμελῶς γρωμένοις τοῖς ὀνόμασιν· ἐν οἷς δὲ οὐδὲν διαφέρον αἰ φωναὶ σημαίνουσιν, αὐτοὶ μόνοι αἰτοῦνται ἴδια σημαίνόμενα (ΙΒ). Καίτοι οὐχ οὕτως ἔδει χρῆσθαι τοῖς ὀνόμασιν, εἴπερ ἑλληνίζειν τε καὶ σαφεῖς εἶναι τοῖς ἀκούουσι βούλοιντο· αὐτίκα γε τὸ ἀκόλουθον, εἴαν τε οὕτως, ὡς εἴρηται νῦν λέγῃς, εἴαν τε ἐπόμενον ἢ συνημμένον, οὐ διοίσει· ἅπαντα γὰρ τὰ τοιαῦτα λεκτὰ τῶν ὀνομάτων, ἐκ μεταφορᾶς ἀπὸ τῶν κυρίως κατὰ τὸν βίον ὀνομασμένων, συνῆφθαι τε καὶ συνηρτῆσθαι. Κατὰ πολλοὺς δὲ τρόπους γίνεται τοῦτο, περὶ ὧν ἐπισκέψασθαι τῆς Ἀποδεικτικῆς ἐστι· καὶ ὥσπερ γε καὶ τὸ μάχεσθαι κατὰ πολλοὺς γίνεται τρόπους, ἀλλὰ νῦν γε τὰς προσηγορίας αὐτῶν διαιρούμεθα.

Καὶ τοίνυν ἐνεκα σαφοῦς τε ἅμα καὶ συντόμου διδασκαλίας, οὐδὲν κωλύει τὰ μὲν τὴν τελείαν μάχην ἔχοντα Διεζευγμένα καλεῖν· τὰ δὲ τὴν ἑλλειπῆ παραπλησίως Διεζευγμένα· παραπλήσια δὲ λέγειν ἢ ὅμοια, διαφερέτω μηδέν· Ἐνιοὶ [δ' ὡς ἔφαμεν ταύτας, συνημμένον ἀξίωμα, καὶ διεζευγμένον ἀξίωμα ἐκάλεσαν·

τὰ τοιάδε] δ' ἀξιώματα, ἐγχωρεῖ μὲν εἶναι καὶ πλείω, καὶ πάντα, καὶ μὴ μόνον ἓν, ἀναγκαῖον δ' ἐστὶ τὸ (ΙΓ) συνυπάρχειν. Ὀνομάζουσι δ' ἔνιοι τὰ τοιαῦτα Παραδιεζευγμένα, τῶν Διεζευγμένων ἓν μόνον ἐχόντων ἀληθές, ἂν τ' ἐκ δυοῖν ἀξιωματοῖν ἀπλῶς, ἂν τ' ἐκ πλειόνων συγκέηται· ἓν μὲν γὰρ ἀπλοῦν ἀξίωμα, τὸ,

Δίῳν Περιπατεῖ·

καθάπερ γε καὶ τὸ,

κάθηται Θεῶν·

ἓν δὲ ἀξίωμα καὶ τὸ,

κατάκειται Δίῳν·

ὥσπερ γε καὶ τὸ τρέχει, καὶ τὸ ἔστηκεν· ἀλλ' ἐξ ἀπάντων αὐτῶν Διεζευγμένον ἀξίωμα γίνεται τοιόνδε,

Δίῳν ἤτοι Περιπατεῖ, ἢ κάθηται,
ἢ κατάκειται, ἢ τρέχει, ἢ ἔστηκεν.

Ὅταν δὲ οὕτω τι συγκείμενον, ἢ ἓν μὲν ἓν αὐτοῖς ὀτιοῦν ἐκάστῳ τῶν ἄλλων μάχηται μάχην ἑλλειπῆ, τὰ πάντα δὲ, ἀλλήλοις, ἅμα τε ὅλον, ἐπειδήπερ ἀναγκαῖόν ἐστιν, ἓν μὲν ὑπάρχειν, τὸ ἓν αὐτοῖς, οὐχ ὑπάρχειν δὲ τὰ ἄλλα (ΙΔ). Κατὰ μὲν οὖν τὴν τελείαν μάχην, δύο συνίστανται συλλογισμοὶ, προσλαμβανόντων ἡμῶν ἤτοι τὸ ὑπάρχειν, ἢ μὴ

ὑπάρχειν, ἢ τὸ ἕτερον αὐτῶν, ἐπιφερόντων δ' ἐκάτερον· οὐχ ὑπάρχειν δὲ, ὅταν οὐχ ἀπλῶς· κατὰ δὲ τὴν ἔλλειπῆ, μία μὲν ἢ πρόσληψις, ἔν τε των μαχομένων ὑπάρχειν· ἐν δὲ καὶ τὸ συμπέρασμα ὑπάρχειν λοιπόν· Οὕτω μὲν ὅταν ἐκ δυοῖν ἢ μάχη συνέστηκε.

Πλειόνων δὲ τῶν μαχομένων ὄντων, ἐπὶ μὲν τῆς τελείας μάχης, ἥτοι γε ἐν ὑπάρχειν εἰπόντες, ἀποφήσομεν τὸ λοιπὸν ἅπαν, ἢ ἐκεῖνο πᾶν ἀποφήσομεν ὑπάρχειν, ἐροῦντες τὸ ἐν· οὐ μὴν οὐδὲ ἀποφήσαντες τὸ ἐν, εἰάσαμεν ὑπάρχειν τὸ λοιπὸν, οὔτε καταφήσαντες ἐκεῖνο, τὸ ἐν ὑπάρχειν. Ὅτι ἐν ἐπὶ τῆς ἔλλειπουσ μάχης ὑπάρχειν εἰπόντες, ἀποφήσομεν τὸ λοιπὸν πλῆθος, οὐ μὴν ἄλλην γέ τινα πρόσληψιν ἔξομεν ἐπιτηδείαν εἰς συλλογισμόν.

Ἐπὶ δὲ τῆς κατὰ συνέχειαν ὑποθετικῆς Προτάσεως, ἦν οἱ περὶ τὸν Χρύσιππον ὀνομάζουσι Συνημμένον ἀξίωμα, προσλαβόντες μὲν τὸ ἡγούμενον, ἔξομεν τὸ λῆγον συμπέρασμα, προσλαβόντες δὲ τὸ τοῦ λήγοντος ἀντικείμενον, ἔξομεν συμπέρασμα τὸ τοῦ ἡγουμένου ἀντικείμενον· οὐ μὴν οὔτε τὸ λῆγον προσλαβόντες, οὔτε τὸ ἀντικείμενον τοῦ ἡγουμένου συμπέρασμα ἔξομεν (ΙΕ). Ἀντικεῖσθαι δὲ ἀλλήλοις συμπέρασμα καὶ πρότασιν ὀνομάζομεν· ἔστι [γὰρ] τελεία μάχη· καὶ χρὴ πάντως αὐτῶν εἶναι μὲν τὸ ἕτερον, οὐκ εἶναι δὲ θάτερον. Ἐπὶ μὲν οὖν τῶν ὑποθετικῶν Προτάσεων, ἀπόφασις πλεονεκτεῖ τὸ ἕτερον αὐτῶν· ἐπὶ δὲ τῶν κατηγορικῶν, ἐνθα μὲν πρόσκειται τὸ πᾶσιν ἅμα, ἀπόφασις τούτων· κατὰ δὲ τὴν

Σωκράτης περιπατεῖ,

τοῦ κατηγορουμένου προτάξομεν τὴν ἀπόφασιν· ὡς γενέσθαι τὸν λόγον τοιόνδε

Σωκράτης οὐ περιπατεῖ.

Τῆς δὲ καθόλου Στερητικῆς, οὐ δεησόμεθα προτάττειν ἀπόφασιν ἀντικειμένην, ἔχοντες αὐτὴν ἐν μέρει Καταφατικὴν· ὡσπερ γε καὶ τῆς τοιαύτης, τὴν καθόλου Στερητικὴν· ὥστε ταύτην ἀποφατικὴν (1) προτάξομεν· Ὀνομάζονται δὲ αἱ τοιαῦται προτάσεις ἅπασαι Σύνοροι, διότι κοινωνοῦσι τοῖς ὅροις ἀτοκίας, στρέφουσαι μὲν αὐτῶν πρὸς ἀλλήλας κατὰ τὴν ἐνάλλαξιν τῆς λέξεως τῶν ὅρων· τουτέστιν, ὅταν μὲν ὑποκείμενος γένηται ὁ κατηγορούμενος, ὁ κατηγορούμενος δὲ ὑποκείμενος ἀντιστρέφη. Αἱ δὲ μετὰ τῆς τοιαύτης ἐναλλάξεως συναληθεύομεναι, ἢ μὲν καθόλου Στερητικὴ, πρὸς ἑαυτὴν, ὡσπερ γε καὶ ἡ κατὰ μέρος Καταφατικὴ, πρὸς τὴν ἐν μέρει· λοιπὸν δὲ ἡ κατὰ μέρος Ἀποφατικὴ πρὸς οὐδεμίαν ἀντιστρέφει.

Κατὰ μέντοι τὰς ὑποθετικὰς προτάσεις, ἢ μὲν ἀναστροφή γίνεται τῆς λέξεως τῶν ὅρων ὑπαλλαττομένης· ἢ δὲ ἀντιστροφή, μετὰ ἀντιθέσεων αὐτῶν (15'). Τὸ γὰρ

εἰ ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἐστίν,

(1) Ἐγράφετο, ἀποφαίνειν.

ἀναστρέφει εἰς τὸ,

εἰ φῶς ἐστίν, ἡμέρα ἐστί·

τοιαύτη μὲν ἐν ταῖς προτάσεσιν ἢ ἀναστροφή.

Συλλογισμοὶ δὲ ἀλλήλοις ἀντιστρέφουσιν οἱ διλήμ-
ματοι· ὧν ἐν λῆμμα κοινὸν· τὸ δὲ κοινὸν, ἢ καθ' ἕτε-
ρον ἀντίκειται τῷ τοῦ λοιποῦ συμπεράσματι, [ἢ κατὰ
τὰ λοιπὰ]. κατὰ δὲ τοὺς πολλοὺς, λήμματα, τοὺς οὐχ
ἀπλουστέρους· οὐ μὴν ἀλλὰ ἐν λῆμμα· ἀλλὰ προσθήσο-
μεν οἱ εἰς πλείω τὸν ὅλον λόγον ποιοῦντες τοιοῦτον.

Ἀντιστρέφει δὲ λόγος λόγῳ, ὧν ἐν ἡ πλείω λήμματα
κοινωνεῖ, τὰ δὲ λοιπὰ ὁμοῦ ἀντίκειται τῷ τοῦ λοιποῦ συμ-
περάσματι, καὶ μόνον κατὰ τὸν τρόπον ὁμοίως ἔχει· Ὀνο-
μάζουσι δὲ τρόπον οἱ διαλεκτικοί,

τὰ τῶν λόγων σχήματα·

οἶον ἐπὶ μὲν τοῦ ἐπομένου καὶ τοῦ ἡγουμένου, τὸ λῆγον
περαίνοντα. Ἐν ᾧ Χρύσιππος ὀνομάζει, πρῶτον ἀναπό-
δεικτον· ὁ τοιοῦτος τρόπος ἐστίν·

εἰ τὸ α, τὸ β·

τὸ δὲ α,

τὸ ἄρα β.

Ἐπὶ δὲ τοῦ ἐκ συνημμένου ἀντικειμένου, εἰς ὃ λήγει, τὸ τοῦ
ἡγουμένου ἀντικείμενον ἐπιφέροντος, ὃν καὶ αὐτὸν ὁ Χρύ-

σιππος δεύτερον ἀναπόδεικτον ὀνομάζει· τοιοῦτος δ' ἐστίν,

εἰ τὸ α, τὸ β·
οὐχὶ δὲ τὸ δεύτερον,
οὐκ ἄρα τὸ πρῶτον·

ὥσπερ γε κάπὶ τοῦ τρίτου· κατὰ τοῦτον, ὅς ἐξ ἀποφατικῆς συμπεπλεγμένου, καὶ ἐνὸς τῶν ἐν αὐτῷ τὸ ἀντικείμενον τοῦ λοιποῦ παρέχει. Τοιοῦτος ὁ τρόπος ἐστίν·

οὐχ ὑπὸ τοῦ α καὶ τοῦ β·
[ὑπὸ δὲ τοῦ α·
οὐκ ἄρα ὑπὸ τοῦ β·]

ὁμοίως δὲ κάπὶ τοῦ τετάρτου κατὰ τῶν αὐτῶν, ὅσα ἐκ διεζευγμένου καὶ ἐνὸς τῶν ἐν αὐτῷ, τοῦ λοιποῦ τὸ ἀντικείμενον ἐπιφέρει. Τοιοῦτός τις ὁ τρόπος ἐστίν·

ἢτοι τὸ α, ἢ τὸ β,
τὸ δὲ α (1),
οὐκ ἄρα τὸ β·

καὶ τοίνυν κάπὶ τοῦ πέμπτου, ὁ διεζευγμένος καὶ τοῦ ἀντικειμένου, ἐν ᾧ τῶν ἐν αὐτῷ τὸ λοιπὸν ἐπιφέρει. Τοιοῦτος δὲ ἐστίν ὁ τρόπος·

(1) Ἐγράφετο, εχ.

ἤτοι τὸ α ἢ τὸ β.

[οὐχὶ δὲ τὸ β
τὸ ἄρα α.]

Καὶ τοίνυν, ὡς περ τὰ λήμματα συναληθεύεται κατὰ τὰς ἀντιστροφάς, οὕτω καὶ τοῖς ἀληθέσι λόγοις καὶ τρόποις, ὑπάρχει συλλογιστικοῖς εἶναι· ὥστε τὸν ἀντιστρέφοντα τῷ συλλογιστικῷ τρόπῳ, συλλογιστικὸν εἶναι καὶ αὐτόν· Ἐπὶ μὲν οὖν τῶν ὑποθετικῶν προτάσεων, ὅν περ τρόπον οἱ συλλογισμοὶ γίνονται δέδεικται· πλήν ἐνός τρόπου τοῦ κατὰ τὸ παρασυνεζευγμένον, ἐφ' οὗ δ' ἤτοι τῶν Προσλήψεων ἐστὶν ἡ διαφορά· ἤτοι γὰρ οὐχ ὑπάρχειν ἅπαντα πλήν ἐνός προσλαβόντες ὑπάρχειν ἐροῦμεν ἐκεῖνα, ἢ τὸ ἐν πλείῳ καταλίποιο ὄν, καὶ τὸ ἐν, Διεζευγμένον ἐξ αὐτῶν ἔσται συμπέρασμα.

Κατὰ μέντοι τοὺς τοιούτους Συλλογισμοὺς αἱ Προτάσεις (καλοῦνται) ἡγεμονικαὶ τῶν Προσλήψεων· οὔτε γὰρ ἐν τῷ διεζευγμένῳ, κατὰ δὲ ἑλλειπῆ μάχην ἐν μόνον οἶόν τε προσλαμβάνειν· ἄπερ οἱ Περὶ Χρύσιππον, οὐχ ἡγεμονικὰ μόνον, ἀλλὰ καὶ τροπικὰ τὰ τοιαῦτα τῶν ἀξιωματῶν ὀνομάζουσιν, ὡς ἂν ἐπ' αὐτοῖς ὅλου τοῦ συλλογισμοῦ πηγνυμένου ὡς ἐπὶ τρόπιδι ναῦς (IZ).

Καὶ μέντοι, καὶ τῶν ἐκ τοῦ Περιπάτου τινές, καθάπερ καὶ Βόηθος, οὐ μόνον ἀναποδείκτους ὀνομάζουσι τοὺς ἐκ τῶν ἡγεμονικῶν λημμάτων Συλλογισμοὺς, ἀλλὰ καὶ Πρώτους· ὅσοι δὲ ἐκ τῶν κατηγορικῶν Προτάσεων εἰσιν

ἀναπόδεικτοι Συλλογισμοὶ, τούτους οὐκέτι Πρώτους ὀνομάζειν συγχωροῦσι. Καίτοι (1) καθ' ἕτερόν γε τρόπον, οἱ τοιοῦτοι πρότεροι τῶν ὑποθετικῶν εἰσιν, εἴπερ γε καὶ αἱ Προτάσεις αὐτῶν ἐξ ὧν σύγκειται, πρότεραι βεβαίως εἰσίν· οὐδεὶς γὰρ ἀμφισβητήσει μὴ οὐ πρότερον εἶναι τὸ ἀπλοῦν τοῦ συνθέτου.

Ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν τοιούτων ἀμφισβητήσεων, οὔτε εὐρεῖν οὔτε ἀγνοῆσαι μέγα· χρὴ γὰρ ἀμφοτέρα τὰ μέρη γινώσκειν τῶν Συλλογισμῶν· καὶ τοῦτ' ἐστὶ τὸ χρήσιμον· ὀνομάζειν δὲ τοὺς ἑτέρους, ἢ διδάσκειν προτέρους (IΗ), ὡς ἑκάστῳ φίλον· οὐ μὴν ἐκείνοις γε ἀγνοεῖσθαι προσῆκεν· ὅσοι δὲ ὑποθετικοὶ Συλλογισμοὶ τὴν πρόσληψιν ἀναγκαίαν ἔχουσιν· οἱ Κατηγορικοὶ δὲ, οὐκ ἔχουσιν· ὁ γὰρ τοι εἰπὼν (2)

ἅπαν καλὸν, αἰρετόν ἐστιν,

ἀναγκαῖον μὲν ἔχει πρὸς τὸ γενέσθαι τινὰ Συλλογισμὸν, ἥτοι τὸ καλὸν ἢ τὸ αἰρετόν ἐν τῇ δευτέρᾳ Προτάσει παραλαμβάνειν· οὐ μὴν οὔτ' ἐν τῇ κατὰ θάτερα Προτάσει παραλαμβάνει· οὐκοῦν οὔτε καταφάσκει, οὔτε ἀποφάσκει τι ἐξ ἀνάγκης (IΘ), οὔτε μόνον ὡς ἐν ταῖς ὑποθετικαῖς· ἀλλὰ μεθ' ὅτου περ ἂν ἑτέρου συμπλέκειν αὐτὸ βουλευθῆ. Δυνατὸν

(1) Ἐγράφετο, καὶ τοῖς.

(2) Ἐγέγραπτο· ὁ γὰρ σιωπῶν.

μὲν γὰρ αὐτῷ (1), καὶ τοιαύτην Πρότασιν τῇ Προτέρᾳ προσθέντι ποιῆσαι Συλλογισμόν·

Πᾶν αἰρετόν, ἀγαθόν ἐστίν·

ἔσται γὰρ ὁ Συλλογισμὸς,

ἅπαν καλὸν αἰρετόν, ἀγαθόν ἐστίν.

Δυνατὸν δὲ καὶ πᾶν καλὸν ὅτιοῦν ἄλλο κατηγορήσαντα τῶν Πρώτων (2), ἐργάζεσθαι τὸν Συλλογισμόν· οὕτω δὲ καὶ καθ' ἑτέρου τῶν ὄρων τὸ καλὸν ἄλλων ὄρων ὑπόθεσιν, οἷόν τ' ἐστὶ ποιήσασθαι Συλλογισμόν· οἷον αὐτὸς·

ἡ δικαιοσύνη καλὸν ἐστίν,

τὸ καλὸν αἰρετόν ἐστίν (Κ)·

Τῷ μὲν οὖν προστιθέναι (3) τῇ Πρώτῃ Προτάσει τὸν δευτερον, τὸν κοινὸν ὄρον ἐν ἀμφοτέραις· τῷ μὲν ὑποκείμενον ἐργάσῃ, θατέρου δὲ κατηγορούμενον.

Ἐγχωρεῖ δὲ καὶ οὕτω προσθεῖναι τὴν Πρότασιν, ὥστε τὸν κοινὸν ὄρον ἀμφοτέρων τὸ ὑπόλοιπον κατηγορῆσαι (4), καθάπερ ἐν τοῖς τοιούτοις ἔχει Συλλογισμοῖς·

Πᾶν καλὸν αἰρετόν ἐστίν,

(1) Ἐγέγραπτο αὐτό.

(2) Ἦν ἐν τῷ ἀντιγράφῳ τῶν ἐρώτων.

(3) Ἀντὶ τοῦ Προσθεῖς ἐν τῷ ἀντιγράφῳ.

(4) Ἀντὶ τοῦ, κατηγορήσε.

Πᾶν καλὸν ἐπαινετὸν ἐστὶ.

Καὶ τοίνυν ἐκάλεσαν οἱ παλαιοὶ φιλόσοφοι Πρῶτον μὲν σχῆμα τῶν κατηγορικῶν Συλλογισμῶν, ἐν ᾧ περ ἂν ὁ κοινὸς ὅρος ὑποκείμενος ἢ θατέρῳ τῶν ἄκρων, κατηγορούμενος δὲ θατέρου. Δεύτερον δὲ, ἐν ᾧ κατηγορεῖται τῶν ἄκρων ἀμφοτέρων. Τρίτον δὲ ἐν ᾧ περ ἂν ὑποκείται (1). Κατηγορεῖται μὲν οὖν τὸ αἰρετὸν τοῦ καλοῦ, κατὰ τὴν τοιαύτην Πρότασιν·

τὸ καλὸν αἰρετὸν ἐστίν,

ὑπόκειται δὲ αὐτῷ τὸ καλόν, ἐφ' οὗ κατηγορεῖσθαι πέφυκεν.

Οὐ ταῦτὸν δὲ σημαίνει παρ' αὐτοῖς τῷ κατηγορεῖσθαι τὸ καταφάσκεσθαι· καὶ γὰρ ὁ ἀποφασκόμενος, οὐ κατηγορεῖται· λεγόντων οὖν οὕτω,

τὸ καλὸν οὐκ ἔστι φευκτόν·

ὑποκεῖσθαι μὲν τὸ καλόν, κατηγορεῖσθαι δὲ ἀποφατικῶς αὐτοῦ τὸ φευκτόν ἐστι (2), κατηγορεῖν δ' αὐτοῦ καταφατικῶς τὸ φευκτόν· καίτοι νενικηκότος καταφατικῶς μὲν ἀμφοτέρας ὀνομάζειν (3) τὰς εἰρημένας Προτάσεις, καὶ δι'

(1) Ἄντὶ τοῦ, ὑπόκειται.

(2) Γραπτέον, οὐκ ἔστι.

(3) Ἐγράφετο, ὀνομάζουσι.

αὐτὰς καὶ τοὺς Συλλογισμοὺς κατηγορικοὺς, οὐ μὴν καταφατικὰς ἀμφοτέρως, ἀλλ' ὡς ἀντιδιήρηται.

Τριῶν οὖν ὄντων σχημάτων ἐν ταῖς κατηγορικαῖς Προτάσεσι, καθ' ἕκαστον αὐτῶν γίνονται Συλλογισμοὶ πλέονες, ὥσπερ καὶ ταῖς ὑποθετικαῖς, ἔνιοι μὲν ἀναπόδεικτοι καὶ πρῶτοι, τινὲς δ' ἀποδείξεως δεόμενοι. Κατὰ μέντοι τὰς ὑποθετικὰς Προτάσεις, οἱ μὲν ἄλλοι πάντες οἱ ῥηθέντες ἀρτίως, ἀναπόδεικτοὶ εἰσι καὶ πρῶτοι, πλὴν τοῦ προσλαμβάνοντος μὲν τὸ τοῦ λήγοντος ἀντικείμενον, ἐπιφέροντος δὲ τοῦ ἡγουμένου τὸ ἀντικείμενον· οὗτος γὰρ μόνος ἀποδείξεως δεῖται. Ἐπὶ δὲ τῶν κατηγορικῶν ἐν μὲν τῷ Πρώτῳ σχήματι τέσσαρες εἰσιν ἀποδεικτικοὶ· ὁ, τε ἐκ δευεῖν καθόλου Καταφατικῶν, καθολικὸν ἐπιφέρων συμπέρασμα (ΚΑ). Δῆλον δὲ ὅτι καὶ τὸ συμπέρασμα Πρότασις τίς ἐστὶν ἐκ τῆς πρὸς τὰ λήμματα σχέσεως, οὕτως ὠνομασμένη· καὶ Δεύτερος ὁ ἐκ καθόλου Στερητικῆς πρὸς τῷ μείζονι τῶν ὄρων, καὶ καθόλου Καταφατικῆς πρὸς τῷ ἐλάττονι, καὶ καθόλου Στερητικὸν ἐπιφέρων συμπέρασμα· καὶ Τρίτος, ὁ ἐκ καθόλου Καταφατικῆς πρὸς τῷ μείζονι, καὶ ἐπὶ μέρους Καταφατικῆς πρὸς τῷ ἐλάττονι, ἐπὶ μέρους καταφατικὸν ἔχων συμπέρασμα· Καὶ λοιπὸς ὁ ἐκ καθόλου Στερητικῆς, ἐν μέρει Στερητικὸν ἐπιφέρων συμπέρασμα· Τῶν δ' ἄλλων οὐκέτ' οὐδεὶς ἀναπόδεικτός ἐστιν, οὐδ' ἐξ ἑαυτοῦ πιστός· ὁ δὲ Πρῶτος ἐλάσσων, ἐκ τῶν εἰρημένων ἔχει τὴν ἀπόδειξιν· Ἐν μὲν τῷ Δευτέρῳ σχήματι, τέσσαρες ὑπάρχουσιν, ἐν τῷ Τρίτῳ δ' ἕξ.